

**WIRUSOWE GORĄCZKI TROPIKALNE:
DENGA I CHIKUNGUNYA -
DYNAMICZNIE WZRASTAJĄCE
ZAGROŻENIA ZDROWIA POLSKICH
PODRÓŻNYCH**

Alicja Walczak
Zakład Higieny i Epidemiologii PUM w Szczecinie

Polak w podróży

2014: Biura podróży
600 tyś. ofert wyjazdów:

- Chiny
- Wenezuela
- Meksyk
- Dominikana

Najpopularniejsze kierunki odległych podróży Polaków w 2013r (poza NY):

Kuba, Tajlandia, Indie, Dubaj

(Raport *National Geographic*)

Bezpośrednie połączenia lotnicze, m.in. Kenia, RPA, Zanzibar - sprawiły:

- egzotyczne wyjazdy - **12 %** podróżujących poza Polskę,
- od listopada do marca - **72%** turystów wybrało „ciepłe kraje”.

Raport Expandor Advisors i Travelplanet.pl

Komary - wektory chorób nie tylko tropikalnych

Anopheles gambiae

Anopheles - **Malaria** – ponad 600 tys zgonów rocznie

Aedes aegypti

Aedes - wirusowe gorączki:

Denga (DENV1-4, rodzina *Flaviviridae*)

Chikungunya (CHIKV alfawirus, rodzina *Togaviridae*)

Żółta febra

- robaczyce: filarioza

Brak swoistej szczepionki ochronnej i swoistej terapii antywirusowej

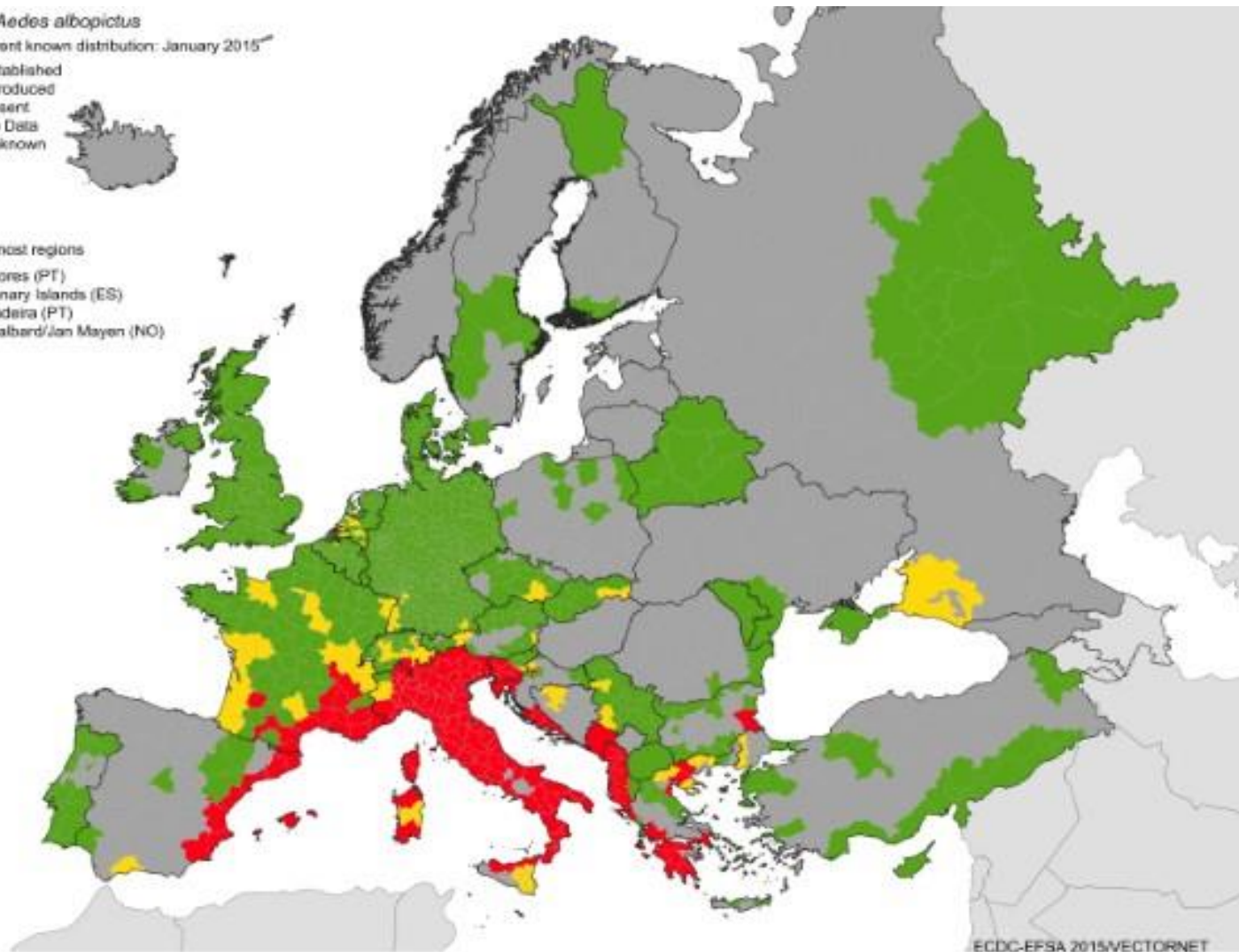
Aedes albopictus

Current known distribution: January 2015

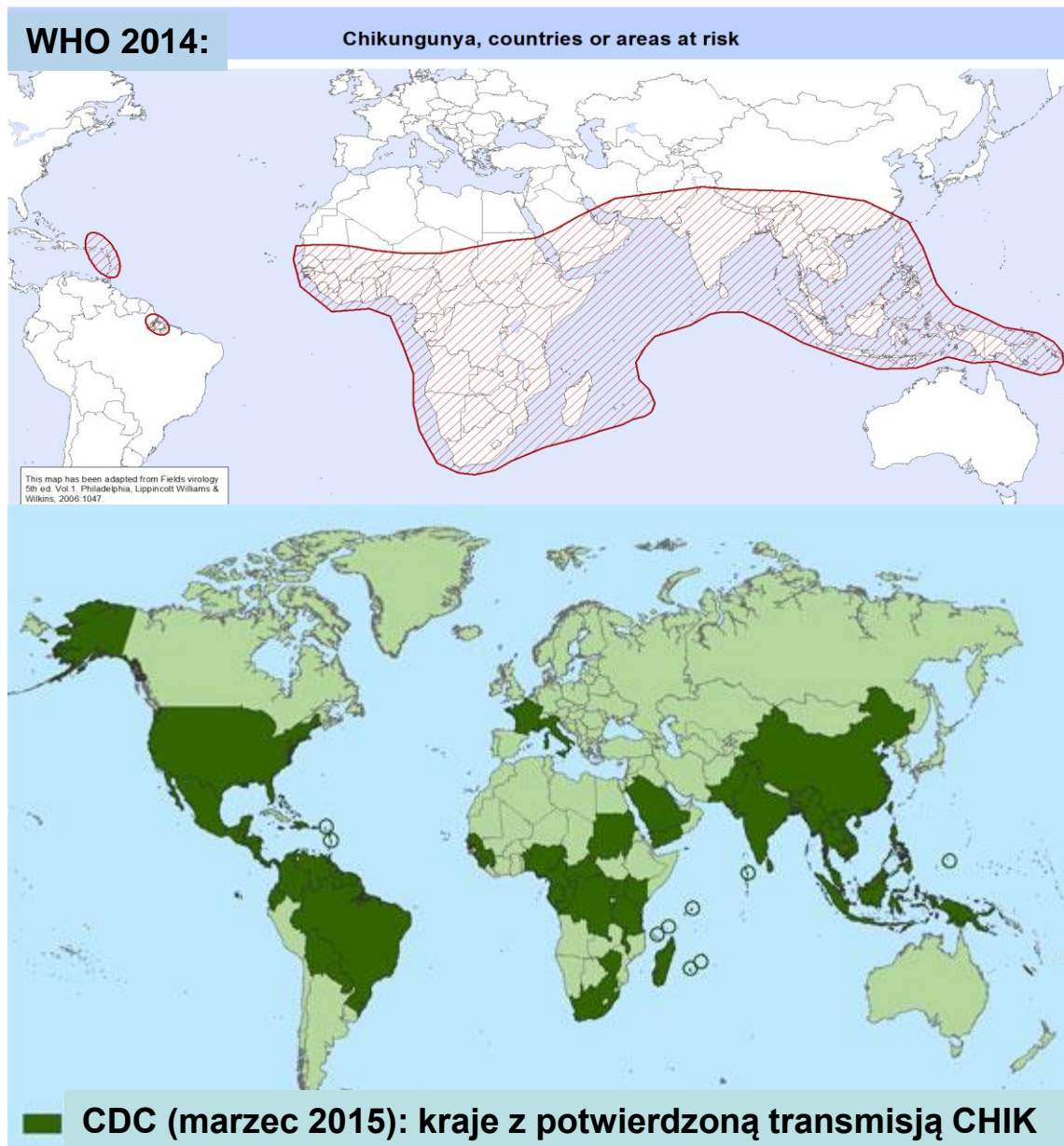
- Established
- Introduced
- Absent
- No Data
- Unknown

Outermost regions

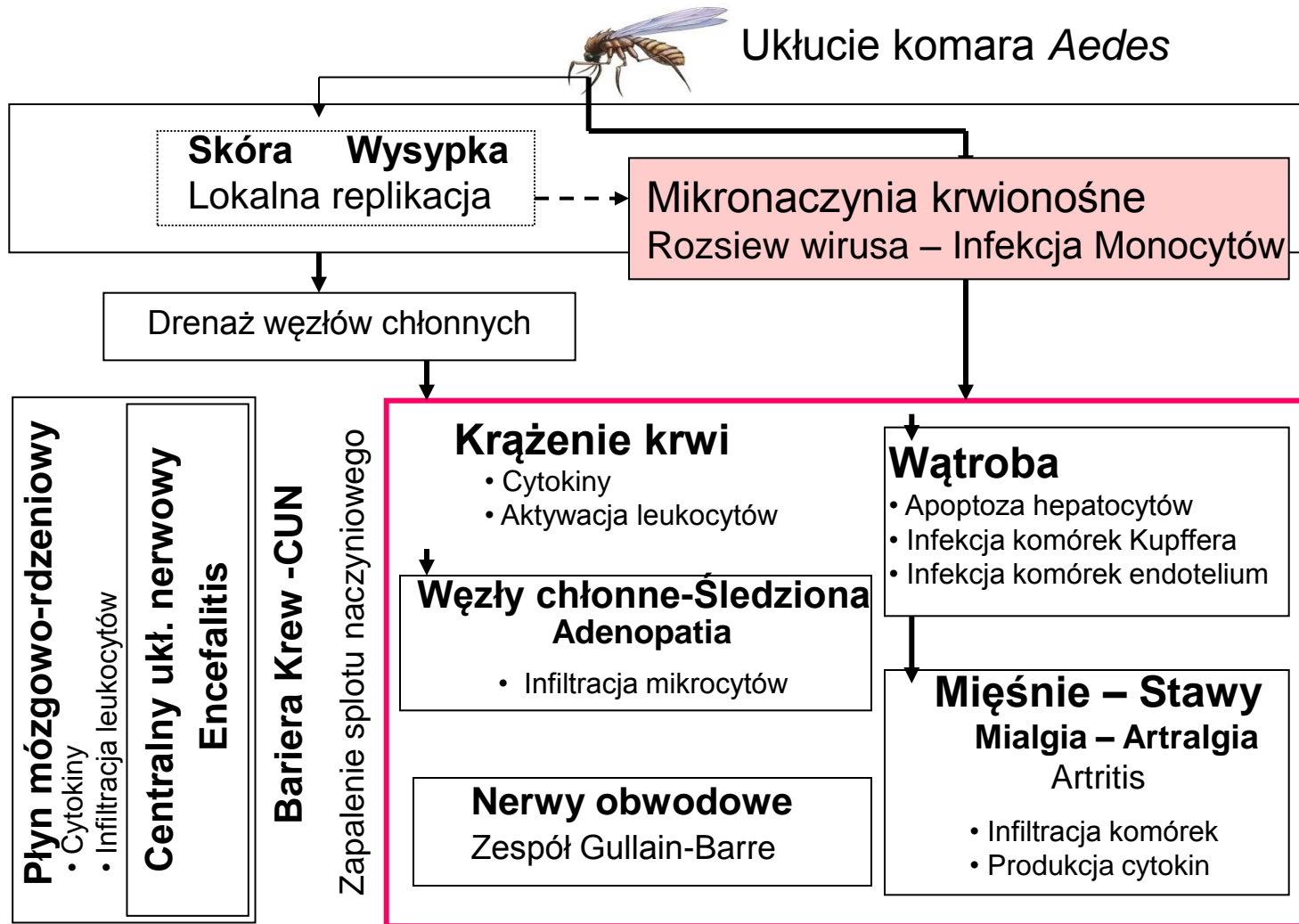
- Azores (PT)
- Canary Islands (ES)
- Madeira (PT)
- Svalbard/Jan Mayen (NO)

Gorączka Chikungunya (CHIK): coraz większe zagrożenie, też dla Europejczyków

Rozsiew CHKIV oraz narządy docelowe

Diagnostyka różnicowa gorączki Chikungunya i Denga

Cecha kliniczna	Infekcja CHIKV	Infekcja DENV
Gorączka (temperatura > 38,9°C)	+++	++
Bóle mięśniowe (mialgia)	+	++
Bóle stawów (artralgia)	+++	+/-
Bóle głowy	++	++ ^a
Wysypka na skórze	++	+
Krwawienia/Skaza krwotoczna	+/-	++
Wstrząs	-	+/-
Leukopenia	++	+++
Neutropenia	+	+++
Limfopenia	+++	++
Trombocytopenia	+	+++

Odsetki pacjentów z daną cechą: +++ -70-100%; ++ -40-69%; + - 10-39%; +/- -<10%; - - 0%;

a - Ból głowy często okolicy oczodołów

Gorączka Chikungunya (CHIK): cechy kliniczne

1. Stadium ostre z dwoma fazami:

a. ostrej wiremii (1-4 dni), z dominującymi objawami:

- wysoka gorączka,
- silne bóle ograniczające ruchomość wielu stawów - głównie kończyn w okolicach nadgarstka i stóp,
- bóle głowy,
- zmiany skórne o cechach wysypki plamisto-grudkowej

b. powrotu do zdrowia – (zwykle 5-14 dni), związana z niewykrywalną wiremią i powolną poprawą stanu klinicznego.

2. Stadium późne (po 14 dniach od ostrej gorączki), z dominującymi objawami ciężkiej artralгии i możliwej natężonej mialgii.

Przy tym u 16% pacjentów z CHIK objawy te utrzymywały się do jednego miesiąca, u 31% - od 1 do 3, a u 53% przez ponad 3 miesiące.

Ogółem u 20% pacjentów z CHIK stwierdzano niepełny powrót do zdrowia z przetrwałą artralgią, utrzymującą się jeszcze po 300 dniach od początku choroby

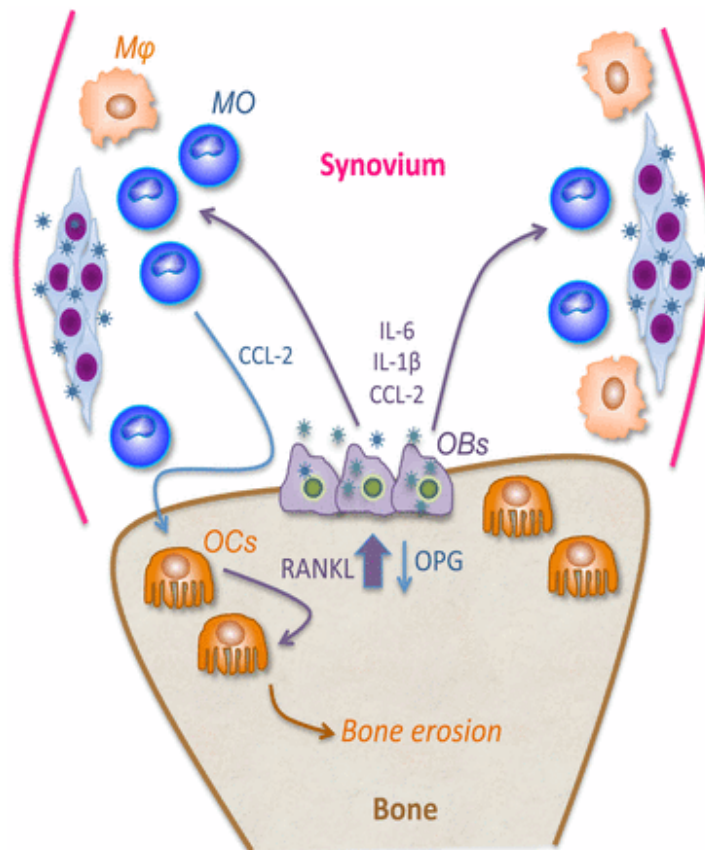

Rozwój alfavirusowego zapalenia stawu

Infekcja wirusowa włącza zainfekowane kościo-syntetyzujące okostnowe osteoblasty (OBs), prowadząc do indukcji wydzielania w stawie IL-6, IL-1 β , MCP-1 - *monocyte chemotactic protein-1* oraz CCL-2 - *monocyte chemoattractive factor*.

Monocyty (MO) są rekrutowane do zainfekowanych miejsc z błony maziowej przez chemoatraktywne gradienty chemokin, takich jak CCL-2.

Wzrost we wskaźniku RANKL aktywatora receptora jądrowego czynnika- κ B do produkcji osteoprotegeryny (OPG) prowadzi w miejscu infekcji do różnicowania MO przez zainfekowane OBs w kościo-resorbujące osteoklasto-podobne komórki (OCs), doprowadzające do erozji kości i zapalenia stawu (arthritis).

Chen W, et al.: Arthritogenic alphaviral infection perturbs osteoblast function and triggers pathologic bone loss. *Proc Natl Acad Sci USA* 2014, 111:6040–6045.

Atypowy przebieg CHIKV

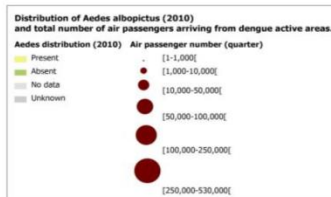
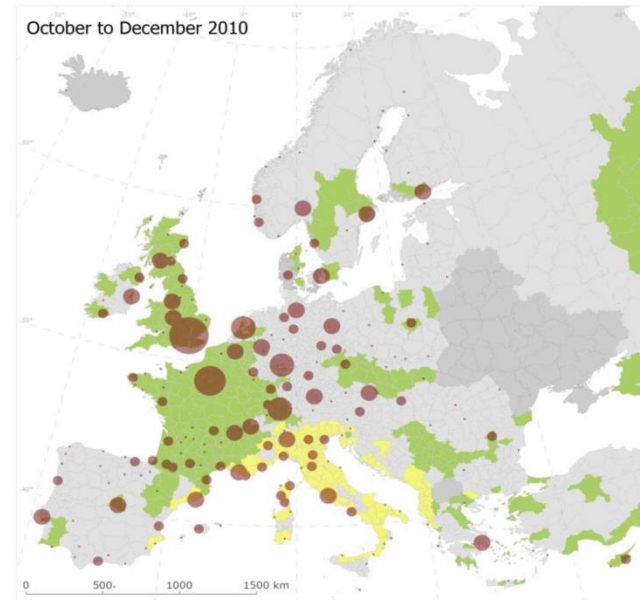
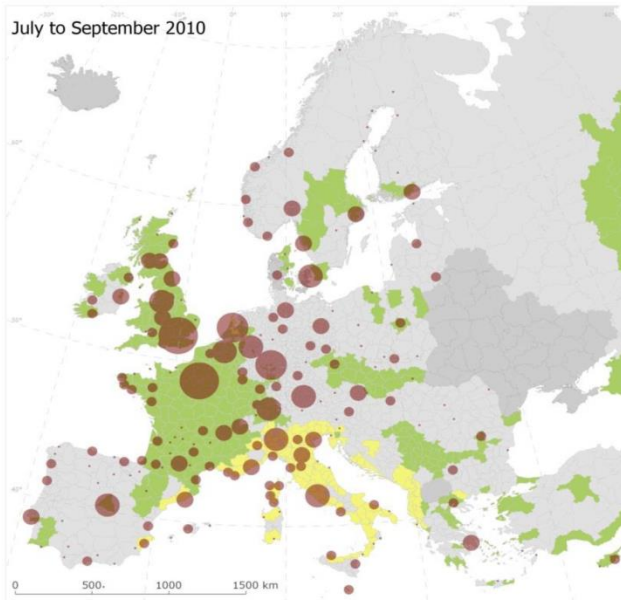
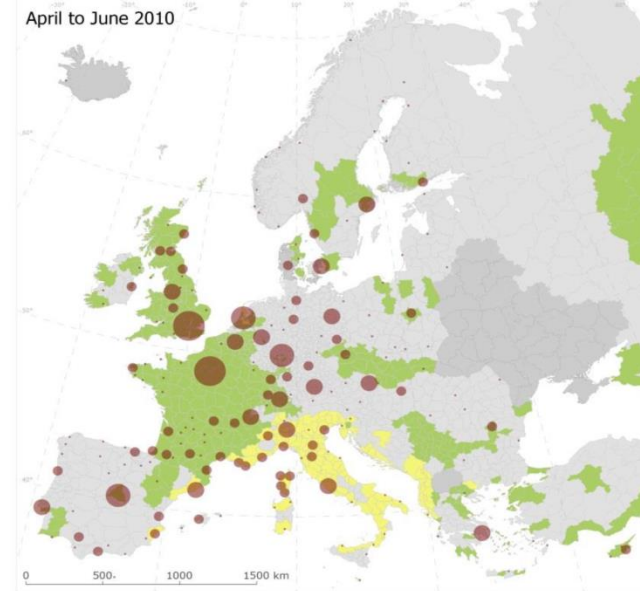
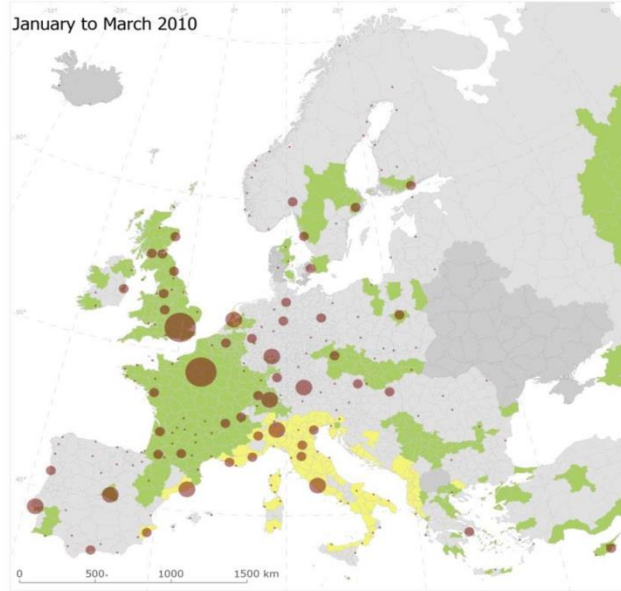
Objawy:	Kliniczne manifestacje:
Neurologiczne	Meningoencefalit, encefalopatia, napady padaczki, zespół Guillain-Barré, zespół mózdkowy, niedowłady, porażenia, neuropatia
Oczne	Zapalenie: nerwu wzrokowego, tęczówki, twardówki, siatkówki, jagodówki
Krążeniowe	Zapalenie mięśnia sercowego, arytmia, niestabilność hemodynamiczna
Dermatologiczne	Fotowrażliwa hyperpigmentacja, afto-podobne zmiany błon śluzowych, dermatoma pęcherzykowa
Nerkowe	Zapalenie nerek, ostra niewydolność nerek
Inne	Skaza krwotoczna, zapalenie płuc, niewydolność oddechowa, zapalenie wątroby, zapalenie trzustki, zespół nieprawidłowej sekrecji hormonu antydiuretycznego (SIADH), hypoadrenalizm

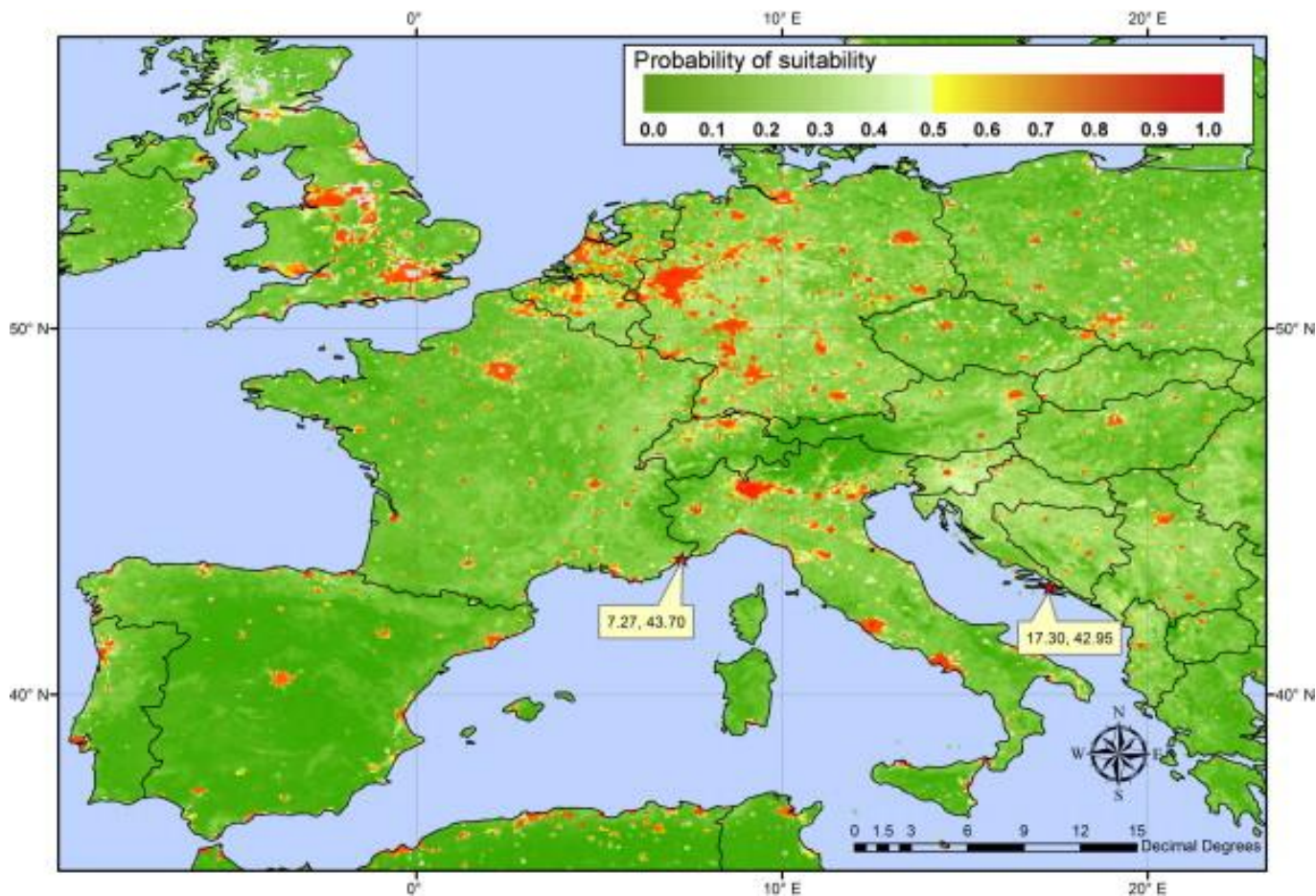
Trans Royal Soc Trop Med Hyg 2010;104:89-96

Wrażliwość na infekcje alfawirusami jest zależna od wieku, a dojrzałość gospodarza i jego neuronów, wpływa na tempo spadku replikacji wirusa w zakażonych komórkach nerwowych.

Ostatnio wykazano, że w wirusowym zapaleniu mózgu replikacja wirusów spadała w neuronach szybciej, a cały przebieg choroby był łżejszy u osobników bardziej dojrzałych [*J. Virol. January 2015, 89:1 48-60.*]

Lotniska docelowe dla podróżnych z terenów endemicznego i epidemicznego występowania Denga (*Ae.albopictus*) w 2010r.

Czerwone obszary, główne i duże miasta, wskazano jako właściwie oznaczone pod względem predyktorów DF: wysokiej gęstości zaludnienia i warunków termicznych koincydentnych z innymi miejscami globalnymi, gdzie DF występuje.

Dwie gwiazdki wskazują miejsca z ostatnio stwierdzoną lokalną transmisją DF w Europie.

Podsumowanie:

- Dynamiczny wzrost odległych podróży Polaków,
- Narastające globalne zagrożenie infekcją CHIKV,
- Luki administracyjno-prawne w Polsce (patrz Dz.U. z 8 kwietnia 2014r., poz. 459: ROZPORZĄDZENIE MINISTRA ZDROWIA z dn. 25 marca 2014r. w sprawie biologicznych czynników chorobotwórczych podlegających zgłoszeniu, wzorów formularzy zgłoszeń dodatknych wyników badań w kierunku biologicznych czynników chorobotwórczych oraz okoliczności dokonywania zgłoszeń przy braku polskich podróźnych),

stanowią wskazanie dostosowania krajowych rozwiązań z zakresu zapobiegania oraz zwalczania zakażeń i chorób zakaźnych u ludzi do aktualnego stanu zagrożenia importem ciężkich zakażeń wywoływanych przez CHIKV.